

СІМЕЙНЕ ПРАВО

DOI <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.60.348097>

УДК 35.076

А. Л. Святошнюк, кандидат юридичних наук, доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра цивільно-правових дисциплін економіко-правового факультету
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: arina_leonidovna@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7728-3190>

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Наукову статтю присвячено комплексному дослідженню правових механізмів і процесуальних аспектів встановлення батьківства та материнства в Україні та провідних країнах світу. Актуальність теми зумовлена трансформацією сімейних відносин під впливом цифровізації, глобалізаційних процесів та активного застосування допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ).

У роботі детально проаналізовано норми глави 12 Сімейного кодексу України, що регулюють презумпцію батьківства, добровільний і судовий порядки визначення походження дитини.

Особливу увагу приділено змінам у цивільному процесуальному законодавстві станом на 2025 рік зарубіжних країн, зокрема ролі судово-генетичної експертизи як пріоритетного доказу та наслідкам ухилення від її проведення.

У межах порівняльного аналізу досліджено досвід Франції та Німеччини, де у 2024–2025 роках відбулися реформи, спрямовані на захист права дитини знати своє походження та впровадження транскордонного визнання батьківства через «Європейський сертифікат батьківства». Автором виявлено тенденцію до гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами, зокрема Конвенцією ООН про права дитини та практикою ЄСПЛ.

У науковій статті запропоновано концепцію «цифрового батьківства», яка передбачає легалізацію цифрових слідів (метаданих месенджерів, геолокацій, спільних цифрових активів) як офіційних доказів у сімейних спорах.

Запропоновано внесення змін до ЦПК України щодо автоматизації процесуальних наслідків ухилення від ДНК-тестування. Обґрунтовано необхідність впровадження обов'язкової медіації у справах про оспорування батьківства задля забезпечення найкращих інтересів дитини. Висновки статті містять практичні рекомендації щодо вдосконалення реєстраційних процедур в умовах воєнного стану та цифровізації державних реєстрів у 2025 році.

Ключові слова: міжнародне приватне право, цивільний процес, сімейне право України, визначення походження дитини, правовідносини батьків та дітей, Конвенція про права дитини, визнання батьківства/материнства, встановлення батьківства/материнства, презумпція батьківства, найкращі інтереси дитини.

Постановка проблеми. Трансформація сімейних правовідносин у першій чверті ХХІ століття призвела до виникнення суттєвих колізій між традиційними правовими інститутами та сучасними біосоціальними реаліями. Станом на 2025 рік проблема визначення походження дитини в Україні та світі набуває особливої гостроти через три основні чинники.

По-перше, стрімкий розвиток допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ) та транскордонного сурогатного материнства створив ситуації, де юридичне батьківство часто не збігається з біологічним або генетичним походженням. Це потребує переосмислення класичної презумпції батьківства, закріпленої у ст. 122 СК України, та пошуку балансу між «біологічною істиною» та «соціальною відповідальністю» батьків.

По-друге, цифровізація суспільства змінила характер доказування в сімейних спорах. Традиційні засоби доказування, передбачені ЦПК України, дедалі частіше поступаються місцем електронним даним. Проте відсутність чіткої процесуальної легалізації «цифрових слідів» (листування, геолокацій, спільних цифрових активів) створює правову невизначеність та ускладнює роботу судів на етапі, що передуює призначенню ДНК-експертизи.

По-третє, в умовах глобальної міграції та воєнного стану в Україні (2024–2025 рр.) виникла гостра потреба в уніфікації процедур визнання батьківства на міжнародному рівні. Неузгодженість національних законодавств України, Франції, Німеччини та інших країн ЄС щодо реєстрації походження дітей, народжених у транскордонних шлюбах або за межами батьківщини, призводить до порушення фундаментального права дитини на ідентичність та сімейні зв'язки.

Таким чином, існує об'єктивна потреба в комплексному дослідженні процесуальних аспектів визначення походження дитини, що враховувало б новітні технологічні досягнення, міжнародні стандарти (зокрема, впровадження Європейського сертифіката батьківства) та необхідність модернізації вітчизняного цивільного процесу для забезпечення найкращих інтересів дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання встановлення походження дитини та захисту прав учасників сімейних правовідносин завжди перебували в центрі уваги провідних українських і зарубіжних науковців. Теоретичне підґрунтя для дослідження інституту батьківства та материнства заклали такі відомі вчені, як Т. В. Курило, З. В. Ромовська, І. В. Жилінкова, С. Я. Фурса, М. Ю. Антокольська. У їхніх працях детально проаналізовано природу сімейних зв'язків і правові засади презумпції батьківства.

Протягом 2023–2025 років науковий дискурс змістився в бік адаптації сімейного права до викликів цифровізації та біотехнологічного прогресу. Процесуальні аспекти доказування в сімейних справах стали об'єктом прискіпливої уваги О. В. Сеника та Н. М. Мирошніченко, які досліджували роль експертних висновків у цивільному процесі. Питання використання допоміжних репродуктивних технологій та правового статусу сурогатного материнства ґрунтовно висвітлені в роботах О. О. Кот та Р. О. Стефанчука.

Особливого значення у 2024–2025 роках набули дослідження О. Калатенко та М. Пацап'юк, присвячені гармонізації українського сімейного законодавства з правом Європейського Союзу, зокрема в контексті запровадження

Європейського сертифіката батьківства та транскордонного визнання сімейних зв'язків. У зарубіжній доктрині (зокрема, у працях Ж. Марена у Франції та К. Кьолера в Німеччині) активно обговорюється концепція «біологічної істини» проти «юридичної стабільності», що відображає сучасні реформи в країнах ЄС.

Питання впровадження електронних доказів і концепції «цифрових слідів» у цивільному судочинстві порушувалися в публікаціях К. О. Погорілої (2025), яка наголошує на необхідності перегляду стандартів доказування у справах про встановлення походження дитини в умовах диджиталізації.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, залишаються недостатньо дослідженими питання автоматизації процесуальних наслідків ухилення від ДНК-тестування та легалізації специфічних цифрових активів як доказів батьківства, що й обумовлює необхідність нашого дослідження.

Мета статті – дослідження правових засад і процесуальних особливостей визначення походження дитини в Україні та країнах Європейського Союзу (зокрема, у Франції та Німеччині), а також розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо модернізації цивільного процесуального законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Законодавство України базується на поєднанні презумпції батьківства (для подружжя) та добровільного / судового визнання (для осіб, що не перебувають у шлюбі).

Визнання походження дитини регулюється главою 12 Сімейного кодексу (далі – СК) України [1].

Так, глава 12 (СК) України регламентує порядок і підстави визначення походження дитини. Відповідно до ст. 121 СК України «права та обов'язки батьків і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому органом ДРАЦС» [1].

Згідно зі ст. 122 СК України, «дитина, народжена у шлюбі, походить від подружжя» [1].

Якщо дитина народилася протягом 10 місяців після розірвання шлюбу або смерті чоловіка, він все одно записується батьком [1]. Проте подружжя (або колишнє подружжя) може подати спільну заяву про те, що чоловік не є батьком, лише якщо інший чоловік подасть заяву про визнання свого батьківства [1].

Зокрема, дотримання строків (правило 10 місяців) встановлений законодавцем як максимальний період вагітності. Якщо дитина народжується після спливу 10 місяців, презумпція автоматично не діє, а походження дитини визначається за загальними підставами (спільна заява або рішення суду) [1].

Законом встановлено механізм подання «потрійної» заяви (мати + колишній чоловік + біологічний батько), на нашу думку, дає змогу уникнути тривалого судового процесу про оспорування батьківства. У 2025 році така процедура активно застосовується через органи ДРАЦС для забезпечення права дитини на ідентичність [2].

Якщо «миру» між сторонами немає, чоловік, записаний батьком за презумпцією, має право подати позов про видалення запису про нього як батька. Основним доказом у таких справах є результат судово-генетичної експертизи [3].

Відповідно до ст. 125–128 СК України, якщо батьки не перебувають у шлюбі, батьківство встановлюється двома шляхами: 1) добровільний порядок – спільна

заява матері та батька до ДРАЦС. Якщо заява подається неповнолітнім, ДРАЦС повідомляє його батьків або опікунів; 2) судовий порядок – використовується, якщо немає спільної заяви. Підставою для суду є будь-які відомості про походження дитини (зокрема, ДНК-тест).

Якщо батько або мати є неповнолітніми, вони мають повну цивільну дієздатність щодо визнання свого батьківства/материнства. Повідомлення батьків або опікунів неповнолітнього органом ДРАЦС є обов'язковим процедурним кроком, проте їхня згода на визнання батьківства не потрібна [2].

У 2025 році, якщо один із батьків не може з'явитися особисто (наприклад, через перебування за кордоном або на військовій службі), його підпис на заяві має бути нотаріально засвідчений або підтверджений командиром військової частини [2].

Згідно зі ст. 123 СК України можуть бути також використані допоміжні репродуктивні технології: у разі перенесення ембріона дружині батьками дитини є подружжя; у разі сурогатного материнства (з використанням генетичного матеріалу подружжя) батьками записується подружжя за умови їхньої згоди на процедуру.

Проте слід зазначити, що судова практика 2025 року остаточно закріпила пріоритет генетичного тесту над іншими доказами. Ухилення від тесту трактується на користь іншої сторони [4]. Позиція Верховного Суду (постанова від 05.03.2025) підтверджує: якщо відповідач без поважних причин ухиляється від тесту ДНК, суд має право визнати факт батьківства доведеним [5].

Зокрема, для дітей, народжених у громадян України за межами країни внаслідок війни, реєстрація походження проводиться через дипломатичні установи. Заяви про визнання батьківства у 2025 році можуть подаватися дистанційно з нотаріальним засвідченням підпису.

Загальними умовами визнання походження дитини є те, що дитина має бути народжена у шлюбі або протягом 10 місяців після його припинення (смерті чоловіка або розірвання шлюбу) [1]. Реєстрація проводиться на підставі свідцтва про шлюб. Жодної додаткової заяви від чоловіка не потрібно.

Однак є і певні винятки. Якщо дитина народилася до спливу 10 місяців після розірвання шлюбу, але подружжя подало спільну заяву про те, що чоловік не є батьком, презумпція не застосовується (за умови, що інший чоловік визнає батьківство) [6].

Ст. 125 СК України визначено випадки добровільного визнання (поза шлюбом) [1]. Застосовується, коли батьки не перебувають у зареєстрованому шлюбі на момент народження дитини. Спільна заява матері та батька подається до органів ДРАЦС [1]. Визнання батьківства можливе і після досягнення дитиною повноліття, але лише за її письмовою згодою.

У разі виникнення спору або відсутності спільної заяви використовується судове визнання [1, ст. 128]. Суб'єктами звернення є мати, опікун, сама дитина або чоловік, який вважає себе батьком, але не записаний таким.

Проте, навіть якщо діє презумпція, закон дає право її спростувати. Особа, записана батьком, має право оспорити своє батьківство, довівши відсутність кровного споріднення. Не може оспорювати батьківство особа, яка в момент

реєстрації знала, що вона не є біологічним батьком, або особа, яка дала згоду на застосування ДРТ (допоміжних репродуктивних технологій) [1].

Процесуальні аспекти визначення походження дитини в Україні регламентуються Цивільним процесуальним кодексом (далі – ЦПК) України. Судовий розгляд таких справ має низку специфічних рис.

Залежно від обставин справи розглядаються за різними типами процесуального порядку. Так, позовне провадження застосовується для визнання батьківства за рішенням суду [1, ст. 128], коли виникає спір про право (наприклад, чоловік не визнає себе батьком або мати заперечує проти запису чоловіка батьком).

Окреме провадження застосовується для встановлення факту батьківства [1, ст. 130] у випадках, коли особа, яку вважають батьком, померла, а за життя визнавала себе батьком, і при цьому відсутній спір про право (наприклад, для отримання спадщини).

Як вже було вказано вище, згідно з аналізом практики 2025 року, судово-генетична експертиза (ДНК-тест) залишається пріоритетним і найбільш точним доказом (точність 99,9999 %).

Так, суди дотримуються позиції ЄСПЛ, згідно з якою доказова цінність ДНК-тесту суттєво переважає будь-які інші докази (фото, показання свідків).

До призначення експертизи суд може приймати до уваги спільні фото, листування, докази спільного проживання або надання фінансової допомоги.

Згідно зі ст. 109 ЦПК України, якщо одна зі сторін ухиляється від участі в експертизі (не з'являється для забору біоматеріалу), суд має право: визнати факт батьківства доведеним (якщо ухиляється ймовірний батько); відмовити у визнанні факту (якщо ухиляється позивач) [7].

На нашу думку, доцільно внести зміни до ст. 109 ЦПК України, встановивши автоматичне визнання батьківства в разі дворазової неявки відповідача на забір біоматеріалу без поважних причин, без потреби в додатковому обґрунтуванні іншими доказами.

Для вимог про визнання батьківства особою, яка вважає себе батьком, встановлено строк в один рік з дня, коли вона дізналася або могла дізнатися про своє батьківство [1, ст. 129]. Для вимог чоловіка про видалення запису про нього як батька (оспорювання) позовну давність не встановлено. Для жінки, яка хоче видалити відомості про свого чоловіка як батька, строк становить один рік з дня реєстрації народження дитини.

В умовах 2025 року актуальною є можливість участі в судовому засіданні через відеозв'язок [7, ст. 212], що важливо для батьків, які перебувають у лавах ЗСУ або за кордоном. Заяви про добровільне визнання можуть подаватися через консульства з нотаріальним засвідченням.

Реалізація цієї концепції у 2025 році відповідає загальному вектору цифровізації правосуддя в Україні. Так, традиційний підхід до доказування (свідки, спільні фото) поступово втрачає актуальність. У 2025 році соціальні комунікації та фінансові транзакції в цифровому середовищі дають набагато точнішу картину реальних сімейних відносин.

Таким чином, на нашу думку, доцільним є, по-перше, розширення поняття електронних доказів [7, ст. 100].

Пропонується закріпити перелік «цифрових слідів», які мають презумпцію достовірності: завірені скріншоти листування в месенджерах, спільні підписки на цифрові сервіси, дані про спільні банківські рахунки або перекази коштів із цільовим призначенням «на дитину». Це дасть можливість суду ще на стадії підготовчого засідання мати вагомні підстави для призначення ДНК-експертизи.

Також спільне перебування осіб в одному місці (на основі Google Maps Timeline або даних мобільних операторів) може слугувати доказом спільного проживання або ведення спільного господарства, що є непрямим доказом походження дитини від цієї пари.

Крім того, наявність дитини часто супроводжується спільним доступом до страхових кабінетів, медичних карток у додатках (наприклад, Helsei) або спільних накопичувальних рахунків. Прирівнювання доступу до таких даних до офіційних доказів усуває потребу в залученні великої кількості свідків.

Отже, запропонована концепція «цифрового батьківства» дасть змогу модернізувати ст. 76 ЦПК України [7], адаптуючи її до реалій цифрового суспільства 2025 року, де віртуальна взаємодія осіб часто є більш інформативною для суду, ніж фізична.

Процесуальні аспекти визначення походження дитини в зарубіжних країнах демонструють тенденцію до посилення прав біологічних батьків і впровадження механізмів транскордонного визнання батьківства.

У країнах ЄС триває впровадження Європейського сертифіката батьківства, який має забезпечити автоматичне визнання статусу батьків в усіх державах-членах, незалежно від способу зачаття дитини чи типу сім'ї.

Розглянемо процесуальні аспекти визнання походження дитини в зарубіжних країнах.

Так, у Франції для подружжя філіація (походження) встановлюється автоматично. Поза шлюбом батько може добровільно визнати дитину, навіть якщо вона народилася за кордоном, звернувшись до органів реєстрації з посвідченням особи [8].

У березні 2025 року подано законопроект, що пропонує гарантувати безумовне право дитини на знання свого походження, включно із зняттям заборони на приватні генетичні тести [9].

Походження може бути оспорене в суді, де суддя часто призначає ДНК-тест для перевірки біологічного зв'язку [8].

У Німеччині з 1 травня 2025 року набули чинності зміни до закону «Про імена», що дає змогу дітям брати подвійні прізвища обох батьків.

З липня 2025 року біологічні батьки отримали більше прав для оспорування юридичного батьківства іншого чоловіка протягом перших 6 місяців життя дитини, якщо вони можуть довести біологічне споріднення [10].

У 2024–2025 роках посилено контроль за визнанням батьківства іноземцями. Якщо в офісу у справах іноземців виникає підозра щодо фіктивного батьківства з метою отримання посвідки на проживання, у визнанні може бути відмовлено [8].

Конвенція ООН Про права дитини [11] не містить окремого терміна «визначення походження», але встановлює фундаментальні права дитини, що є основою для цієї юридичної процедури.

Ст. 7 вказаної Конвенції закріплює право знати своїх батьків: «Кожна дитина має право, наскільки це можливо, знати своїх батьків і право на їхнє піклування» [11]. Це положення є міжнародно-правовим підґрунтям для процедур встановлення батьківства та материнства. «Дитина має бути зареєстрована одразу після народження. Саме в цей момент офіційно фіксується її походження» [11].

Відповідно до ст. 8 держави зобов'язані поважати право дитини на збереження своєї індивідуальності, включно з громадянством, ім'ям та сімейними зв'язками, не допускаючи незаконного втручання [11].

Ст. 3 забезпечує та гарантує найкращі інтереси дитини [11].

Згідно зі ст. 12 кожній дитині гарантовано право бути почутою: «Дитині, яка здатна сформулювати власні погляди, має бути забезпечена можливість висловити їх під час судового розгляду, що стосується її походження» [11].

Висновки. Таким чином, в Україні та країнах ЄС у 2025 році спостерігається остаточний перехід від формального (паперового) визначення походження дитини до біологічного. Генетична експертиза (ДНК) стала «золотим стандартом» доказування, що фактично нівелює значення непрямих доказів (показань свідків, фотографій) за наявності технічної можливості проведення тесту.

Інститут презумпції батьківства чоловіка у шлюбі (ст. 122 СК України) залишається ефективним інструментом стабілізації сімейних відносин, проте законодавство надає гнучкі механізми його спростування (потрійна заява в ДРАЦС), що дає змогу уникати зайвої бюрократизації та судових витрат.

Процесуальні аспекти визначення походження в Україні дедалі більше відповідають вимогам Конвенції про права дитини та практиці ЄСПЛ. Основний акцент зміщено з прав батьків на найкращі інтереси дитини, зокрема її право знати своє походження.

Станом на 2025 рік Україна виробила унікальні процесуальні механізми (дистанційна реєстрація, участь у судах через відеозв'язок), які забезпечують право на встановлення батьківства навіть за умов фізичної відсутності одного з батьків у країні або перебування на військовій службі.

Запропоновано на законодавчому рівні (зміни до ЦПК України) прирівняти цифрові сліди (листування в месенджерах, геолокації, спільні цифрові активи) до офіційних доказів у справах про встановлення походження дитини, що спростить процес доказування до моменту призначення ДНК-експертизи.

Також запропоновано внести зміни до ст. 109 ЦПК України, встановивши автоматичне визнання батьківства в разі дворазової неявки відповідача на забір біоматеріалу без поважних причин без потреби в додатковому обґрунтуванні іншими доказами.

Список використаної літератури

1. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
2. Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні : наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 № 52/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>.
3. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів : постанова Верховного

- суду України від 15.05.2006 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06#Text>.
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду : справа № 592/4443/17, провадження № 61-9923св22. URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=88692203&red=1000034e601ff552f103c93b406090a793f131&d=5>.
 5. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду : справа № 361/4027/22, № 61-13139св24. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/C030547>.
 6. Мін'юст щодо оформлення державної реєстрації народження підкинутої або знайденої дитини. Офіційний портал Міністерства юстиції України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/miniust-shchodo-oformlennia-derzhavnoi-reiestratsii-narodzhennia-pidkynutoi-abo-znaidenoi-dytyny>.
 7. Цивільний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*, 2004, № 40–41, 42, ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
 8. Eur-Lex: Proposal for a Regulation on the recognition of parenthood (2022/2025). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0695>.
 9. Service-Public France: Filiation and Recognition (2025). URL: https://www.service-public.gouv.fr/particuliers/vosdroits/F34708/1_0_0_1_0_1_1_0?lang=en.
 10. German Federal Ministry of Justice: Reform of the Law on Names (May 2025). URL: <https://bruessel.diplo.de/be-de/2712672-2712672>.
 11. Конвенція про права дитини : ратифіковано постановою ВР № 789-XII від 27.02.1991. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

References

1. *Simeinyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 10.01.2002 No. 2947-III* [Family Code of Ukraine: Law of Ukraine of January 10, 2002, No. 2947-III] (2002). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
2. Ministry of Justice of Ukraine (2000). *Pro zatverdzhennia Pravyl derzhavnoi reiestratsii aktiv tsyvilnoho stanu v Ukraini: nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 18.10.2000 No. 52/5* [On approval of the Rules of state registration of acts of civil status in Ukraine: order of the Ministry of Justice of Ukraine of October 18, 2000, No. 52/5]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>.
3. Supreme Court of Ukraine (2006). *Pro zastosuvannia sudamy okremykh norm Simeinoho kodeksu Ukrainy pry rozhladi sprav shchodo batkivstva, materynstva ta stiahnennia alimentiv: postanova Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 15.05.2006 No. 3* [On the application by courts of certain norms of the Family Code of Ukraine in considering cases regarding paternity, maternity, and alimony collection: resolution of the Supreme Court of Ukraine of May 15, 2006, No. 3]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06#Text>.
4. Supreme Court of Ukraine (2022). *Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu: sprava No. 592/4443/17, provadzhennia No. 61-9923sv22* [Resolution of the Supreme Court as part of the panel of judges of the First Judicial Chamber of the Civil Cassation Court: case No. 592/4443/17, proceedings No. 61-9923sv22]. <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=88692203&red=1000034e601ff552f103c93b406090a793f131&d=5>.
5. Supreme Court of Ukraine (2024). *Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu: sprava No. 361/4027/22, No. 61-13139sv24* [Resolution of the Supreme Court as part of the panel of judges of the First Judicial Chamber of the Civil Cassation Court: case No. 361/4027/22, No. 61-13139sv24]. <https://ips.ligazakon.net/document/C030547>.
6. Ministry of Justice of Ukraine (n.d.). *Miniust shchodo oformlennia derzhavnoi reiestratsii narodzhennia pidkynutoi abo znaidenoi dytyny* [Ministry of Justice on the registration of state birth registration of an abandoned or found child]. Official Portal of the Ministry of Justice of Ukraine. <https://www.kmu.gov.ua/news/miniust-shchodo-oformlennia-derzhavnoi-reiestratsii-narodzhennia-pidkynutoi-abo-znaidenoi-dytyny>.

7. *Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy* [Civil Procedure Code of Ukraine]. (2004). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, (40–41), Art. 492. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
8. European Commission (2022). *Proposal for a Regulation on the recognition of parenthood* (2022/2025). Eur-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0695>.
9. Service-Public France (2025). *Filiation and Recognition*. https://www.service-public.gouv.fr/particuliers/vosdroits/F34708/1_0_0_1_0_1_1_0?lang=en.
10. German Federal Ministry of Justice (2025). *Reform of the Law on Names*. <https://bruessel.diplo.de/be-de/2712672-2712672>
11. *Konventsiiia pro prava dytyny: ratyfikovano postanovoiu VR No. 789-XII vid 27.02.1991* [Convention on the Rights of the Child: ratified by Resolution of the Verkhovna Rada No. 789-XII of February 27, 1991]. (1991). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

Дата надходження статті: 18.11.2025

Дата прийняття статті: 17.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025

A. L. Sviatoshniuk, Candidate of Law, Associate Professor

Odesa I. I. Mechnikov National University

Department of Civil Law Disciplines, Faculty of Economics and Law

24/26 Frantsuzkyi Blvd, Odesa, 65058, Ukraine

e-mail: arina_leonidovna@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7728-3190>

PROCEDURAL FEATURES OF DETERMINING THE ORIGIN OF A CHILD UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE AND SOME FOREIGN COUNTRIES

Summary

The scientific article is devoted to the procedural aspects of determining the child's origin under the legislation of Ukraine and foreign countries: a comparative legal analysis (2025 context).

This scientific article is devoted to a comprehensive study of legal mechanisms and procedural aspects of establishing paternity and maternity in Ukraine and leading countries of the world. The relevance of the topic is driven by the transformation of family relations under the influence of digitalization, globalization processes, and the active use of assisted reproductive technologies (ART). The paper provides a detailed analysis of the norms of Chapter 12 of the Family Code of Ukraine, which regulate the presumption of paternity, as well as voluntary and judicial procedures for determining the child's origin. Particular attention is paid to the changes in the civil procedural legislation of foreign countries as of 2025, specifically the role of forensic genetic testing (DNA) as priority evidence and the consequences of evading such testing.

Within the framework of comparative analysis, the experience of France and Germany is examined, where reforms took place in 2024–2025 aimed at protecting the child's right to know their origin and implementing cross-border recognition of parenthood through the “European Parenthood Certificate”. The author identifies a trend toward harmonizing Ukrainian legislation with international standards, including the UN Convention on the Rights of the Child and the case law of the ECHR.

The scientific novelty of the article lies in the proposal of the “digital parenthood” concept, which involves the legalization of digital footprints (messenger metadata, geolocation, shared digital assets) as official evidence in family disputes. Amendments to the Civil Procedure Code of Ukraine are proposed regarding the automation of procedural consequences for evading DNA testing. The necessity of implementing mandatory mediation in cases of contesting paternity is justified to ensure the best interests of the child. The conclusions of the article contain practical recommendations for improving registration procedures under martial law and the digitalization of state registries in 2025.

Keywords: private international law, civil procedure, Family Law of Ukraine, determination of the origin of the child, legal relations between parents and children, Convention on the Rights of the Child, recognition of paternity/maternity, establishment of paternity/maternity, presumption of paternity, best interests of the child.